

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ГРАДИШКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА

*Одјељење за развој и
међународне пројекте*

Улица Видовданска 1А, 78400 Градишка, Република Српска
Тел.: ++ 387 51 810 300, Факс: ++ 387 51 814 689, Веб сајт: www.gradgradiska.com

СЕКТОРСКА АНАЛИЗА ПОЉОПРИВРЕДЕ ГРАДА ГРАДИШКА

Мај, 2024. године

УВОД

Пољопривредна производња у Граду Градишка заузима стратешки значајну улогу у економији како локалне заједнице, тако и шире регије, са значајним доприносом производњи хране на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине. Својим природним богатством и стеченим искуствима, Градишка се позиционирала као један од најважнијих центара за пољопривредну производњу у региону, омогућавајући не само задовољење локалних потреба, већ и активан пласман вишкова на шира тржишта. Овај потенцијал почива на богатству природних ресурса, укључујући обрадиве површине разноврсних карактеристика које се разликују по положају, саставу земљишта и специфичним климатским условима.

Градишка посједује знатне капацитете за интензивну пољопривредну производњу, која обухвата биљну и сточарску производњу у великим обимима. Биљна производња се протеже од узгоја житарица, као што су кукуруз и пшеница, до култивације воћа и поврћа, а велики пољопривредни произвођачи користе напредне технике и технологије како би унаприједили приносе и смањили трошкове. Град располаже и значајним капацитетима за сточарску производњу, гдје велики број фарми и газдинстава омогућава одржавање конкурентности на тржишту меса и млијечних производа, што доприноси свеукупној стабилности аграрног сектора.

Дугогодишња пољопривредна традиција у Градишци, уз подршку постојећих капацитета и навика, осигурава континуитет производње и прилагођавање новим изазовима. Многи пољопривредници су усвојили и прилагодили савремене агротехничке мјере, што је утицало на повећање продуктивности и квалитета производа. Разноврсност култура и интензивна производња омогућавају Градишци да задржи водећу позицију у аграру унутар Републике Српске, али и да учествује на регионалним и међународним тржиштима.

Ипак, овај сектор се суочава са одређеним значајним изазовима који ограничавају даљи развој и напредак. Један од највећих изазова је све израженији мањак радне снаге. Овај проблем се не огледа само у квантитету доступних радника, већ и у квалификацијама и искуству неопходном за савремену пољопривредну производњу. Млади људи све више напуштају села и траже послове у урбаним центрима или иностранству, што ствара додатни притисак на постојеће капацитете и производне токове.

Други значајан проблем су климатске промјене, које имају директан утицај на пољопривредну производњу. Све дужи и израженији периоди суше, нарочито током љетних мјесеци, негативно утичу на узгој одређених култура као што су соја, кукуруз и воће, чиме се смањују приноси и угрожавају профити произвођача. Употреба наводњавања постаје неопходна, али се и ту јављају ограничења у погледу инфраструктуре и финансијских средстава.

Трећи значајан изазов представља уситњеност парцела. Велики број пољопривредних површина подијелен је на мање парцеле, што ограничава могућности модернизације, механизације и ефикасног управљања. Ова ситуација отежава имплементацију нових технологија и агротехничких мјера, смањујући конкурентност пољопривредне производње у односу на веће и боље организоване системе.

Узимајући у обзир све предности и изазове са којима се пољопривреда у Градишци суочава, неопходно је развити стратешке мјере које ће омогућити даљи раст и одрживост сектора. Првенствено, потребно је улагати у подстицање младих да се укључе у пољопривредну производњу, као и у јачање образовних програма који би омогућили квалитетну обуку радне снаге. Даље, требало би развијати системе за управљање водним ресурсима и наводњавање како би се ублажили негативни ефекти суше. Такође, неопходно је подржати консолидацију земљишта како би се олакшала механизација и повећала ефикасност производње.

Све ове мјере допринијеле би дугорочној стабилности и конкурентности пољопривреде у Градишци, омогућавајући њен даљи развој као водећег центра за производњу хране у Републици Српској и шире.

ЦИЉЕВИ АНАЛИЗЕ

Главни циљеви ове анализе укључују:

- Процјену тренутног стања пољопривредног сектора у Градишки, укључујући његову структуру, карактеристике и економске перформансе.
- Идентификацију кључних фактора који утичу на развој пољопривреде у овом подручју.
- Анализу тржишних трендова, технолошких иновација и еколошких аспеката на бази којих се обликују пољопривредну производњу.
- Препознавање регулаторних оквира, политика подршке и могућности за побољшање конкурентности пољопривредника.
- Формулисање препорука за одржив раст и дугорочни развој пољопривреде у Градишки.

АНАЛИЗА ТРЕНУТНОГ СТАЊА ПОЉОПРИВРЕДЕ ГРАДА ГРАДИШКА

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Пољопривредно земљиште је најважнији природни ресурс нашег Града. Подручје Града Градишка захвата већи дио Лијевче поља и Поткозарја, са укупном површином од 762 km² (76.164 ha). Пољопривредно земљиште је површине од 50.003 ha (66 %), од чега је по катастру обрадиво 46624 ha. Под сјетвеним површинама је око 30.000 ha, остало обрадиво земљиште је већином зарасло, или се из других ралога не обрађује, а у катастру се и даље води као обрадиво (путеви, канали, мајдани, гробља, игралишта и слично). Под шумама је 20.877 ha или 27 % укупне површине града.

Према подацима из АПИФ - а 30.10.2013. године укупно је било регистровано 4.339 пољопривредних газдинстава на подручју града Градишка. Након тога је вршена пререгистрација пољопривредних газдинстава, коју је до 31.12.2023. године извршило 2.598 газдинстава. На основу података из АПИФ-а, у наредној табели приказана је структура регистрованог земљишта по културама:

Табела 1. Површине земљишта по културама

Култура	Површина земљишта регистрована 31.12.2023. године, ha
Њива	14.955,60
Башта и врт	0,05
Воћњак	610,52
Виноград	0,90
Ливада	2.634,96
Пашњак	772,77
Шума	474,56
Рибњак	0,00
Трстици и мочваре	54,99
Остало	75,62
УКУПНО	19.579,97

У АПИФ -у се воде два регистра. Један је регистар пољопривредних газдинстава и у њега се уписују физичка лица и правни субјекти који обављају пољопривредну производњу. Други је регистар корисника подстицаја у који су уписана сва пољопривредна газдинства која су истовремено уписана у регистар пољопривредних газдинстава и други субјекти са сједиштем у Републици Српској (градови, општине, удружења, задруге и слично) који не обављају пољопривредну производњу, а који у складу са посебним прописима могу да остваре право на новчане подстицаје.

Крајем 2023. године уочен је безначајан пораст броја регистрованих пољопривредних газдинстава. Разлог томе, у односу на ранији период (до 2013. године), су обавезе након регистрације, свих пољопривредних газдинстава којима није основна дјелатност пољопривреда, од којих су најзначајнији доприноси за здравствено осигурање, које морају уплаћивати сви који су регистровани, а износ зависи од статуса у коме се налази носиоц газдинства, односно само газдинство (незапослен, запослен, пензионер, комерцијално или некомерцијално газдинство). Иако није дошло до значајнијег повећања броја регистрованих газдинстава ипак је дошло до повећања површине регистрованог пољопривредног земљишта у 2023. години (19.579,97 ha) у односу на 2022. годину (15.839,79 ha). Разлог томе је евидентирање у регистар земљишта које су произвођачи добили у закуп у току 2023. године.

Према подацима из АПИФ-а, у наредној табели је дата структура пољопривредних газдинстава на основу површине земљишног посједа:

Табела 2. Величина пољопривредног посједа

Величина пољопр. газдинства ha	Број пољ. газдинстава на крају 2022. године	%	Број пољ. газдинстава на крају 2023. године	%	Разлика у броју регистрованих газдинстава 2022/2023
< 5	1609	62,40	1578	60,75	- 31
5 - 10	539	20,90	494	19,01	- 45
10 - 20	294	11,40	288	11,08	- 6
20 - 50	117	4,53	188	7,24	+ 71
50 - 100	13	0,50	42	1,61	+ 29
> 100	7	0,27	8	0,31	+ 1
Укупно:	2.579	100	2.598	100	+ 19

Из претходне табеле се може уочити да је структура пољопривредних газдинстава по величини посједа (изражено у %), благо промјењена у односу на преходну годину, у смислу повећања броја већих газдинстава. Међутим, и даље је највише газдинстава са мањом површином посједа, величине до 5 ha, што нам указује да и даље имамо уситњена пољопривредна газдинстава на којима је врло тешко примјењивати савремене агротехничке мјере, као и достићи висок ниво продуктивности.

СЈЕТВА ПОЉОПРИВРЕДНИХ КУЛТУРА

Пољопривредна сезона 2023. године, када су временске прилике у питању, била је релативно неповољна. Хладноће које су биле присутне током априла и маја мјесеца, отежале су ницање и развој тек изниклих биљака. Ниске температуре и мразеви погодовале су појави биљних болести које су у многоне умањиле квалитет и висину приноса гајених житарица.

На парцелама на којима је примјењена комплетна агротехника, принос пшенице је био око 3,0 t/ha, ријетко је забиљежено до 5,0 t/ha. Род јечма је био од 3,0 до 4,0 t/ha. Код наше најзначајније житарице кукуруза, приноси су услед недовољног прираста у првим фазама раста биљке, били мањи од очекиваног (око 6 t/ha). Треба напоменути да су пољопривредни произвођачи, који су имали каснију сјетву кукуруза, имали задовољавајући принос, због честих киша током љетног периода. Код произвођача који су имали систем за наводњавање, принос се кретао од 8 до 10,0 t/ha.

Слична је ситуација је и са сојом, чији су се приноси кретали од 2,5 до 3,5 t/ha. Све више произвођача, због промјене климе, односно појава сушних периода током вегетативног периода, уводе системе за наводњавање, јер је то једини начин да се остваре добри приноси пољопривредних култура. Одјељење за пољопривреду и рурални развој града Градишка је израдило Пројектни задатак система за наводњавање за локалитет Вилуса и дијела Нове Тополе, за површину од око 200 ha. Пројектни задатак је полазна основа за израду Главног пројекта и аплицирања на

Јавни позив Владе Републике Српске. У току су активност на реализацији овог Пројекта.

Структура сјетве по културама у 2023. године је приказана у табели 3., а односи се на површине пријављене у АПИФ-у као начин кориштења (пријаву извршило 1017 корисника – око 40 % регистрованих). Наведени подаци нису обухватили укупне сјетвене површине нашег града, али се могу користити за процјену стварно засијаних површина по културама.

Табела 3. Сјетвене површине по пољопривредним културама у прољетној и јесењој сјетви и површине воћњака:

Култура	Површине пријављене као начин кориштења у 2023. години, ha	Процјена стварно засијаних површина, ha
Прољетна сјетва:		
- кукуруз	3.802	15.000
- јара жита (јечам, зоб)	181	1.500
- уљарице (соја, сунцокрет)	488	800
- крмно биље	779	4.000
- поврће	605	1.200
Укупно:	5.855	22.500
Јесења сјетва:		
- пшеница	2.195	3.600
- раж	1	1
- јечам	123	1.500
- зоб	235	1.000
- тритикале	63	1.200
- уљана репица	3	200
Укупно:	2.620	7.501
Укупне сјетвене површине	8.475	30.001
Површине воћњака	991	1.550

ВОЋАРСТВО

На подручју града Градишка је у ранијем периоду било засађено око 1.750 ha разних воћних врста. Међутим, због штета (мраз, град), које се, могло би се рећи у континуитету дешавају на производним засадима, а дијелом и због неповољних тржишних услова, дошло је до запуштања значајних површина под воћем, тако да се процјењује да је у производној функцији око 1.550 хектара засада (Табела 4.). Производњом се тренутно бави око 300 воћара. Највећи број индивидуалних произвођача има засаде воћа на површинама од 1 – 5 ha, а мањи број од 5 – 15 и више ha. Поред индивидуалних произвођача, производњом воћа се бави и неколико предузећа, која имају појединачну производњу на 100 и више хектара.

Према доступним подацима (АПИФ и удружења воћара), у наредној табели је дат преглед површина интензивних засада воћа који су тренурно продуктивни, односно у функцији.

Табела 4. Површине засада воћа по врстама

Врста воћа	Површине пријављене као начин кориштења у 2023. години	Процјена стварног стања воћарске производње у оптималним условима			
		Површина у ha	Од укупне површине воћа у %	Просјечни приноси у t/ha	Планирани годишњи принос у t
Јабука	527	1.000	64,51	35	35.000
Крушка	260	320	20,65	25	8.000
Шљива	124	150	9,68	25	3.750
Бресква, трешња, вишња, дуња, орах, љешњак, бобичасто и јагодичасто воће	81	80	5,16	20	1.600
Укупно	992	1.550	100,00		48.350

Интензивирањем воћарске производње, односно изградњом система за наводњавање, постављањем противградних мрежа, система орошавања ради заштите од мраза и примјеном савремене технологије, ниво производње код појединих произвођача данас достиже 50 - 60 t/ha јабуке, 30 t/ha крушке и 35 t/ha шљиве.

Када је у питању откупна цијена прве класе воћа рода 2023. године, она је била задовољавајућа, али се није кориговала на више, у каснијем периоду.

Јабука сорте Ајдаред се у берби могла продати за око 0,80 до 0,90 KM/kg. Јабука за индустријску прераду се откупљивала за око 0,30 до 0,35 KM/kg. Крушка сорте Вилџамовка се продавала за 0,80 KM/kg (индустрија), док се конзумна крушка плаћала по 1,20 KM/kg.

Цијена воћа, без обзира на мању домаћу понуду (смањен принос услед појаве мраза, код неких воћних врста више, код других мање, а и мањка падавина), није забиљежила значајнији раст. Такође, јабука из увоза са ниском цијеном, је дошла на тржиште БиХ, чиме је пласман домаћег воћа знатно отежан. Ово се одразило прије свега на мања газдинства која нису у могућности поднијети високу цијену репро материјала и овакве изазове на тржишту. Увежена јабука је условила пад цијене након новогодишњих празника. Тај тренд је настављен, па је у марту мјесецу она била мања него у берби (0,65 KM/kg).

Треба напоменути да на подручју Поткозарја, у мањем обиму функционише откуп воћа. Сматрамо да се никако не смије одустати од идеје успостављања кооперативне

производње, која би имала за циљ организовање производње, набавку репро материјала и пласман свих ускладиштених количина воћа.

Воћарска производња је незамислива без складишних простора - хладњача. На подручју нашег града налазе се четири хладњаче смјештајног капацитета 13400 тона. Поред њих, изграђен је и значајан број мањих хладњача на газдинствима индивидуалних пољопривредних произвођача (око 1600 тона). Међутим, то је још увијек недовољно, с обзиром на количину воћа која се произведе.

ШТЕТЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Пољопривредну производњу (воћарску, повртларску, ратарску) на подручју града Градишка, константно прате проблеми узроковани елементарним непогодама: мраз, град, олујни вјетар, поплаве, снијег. Укупне штете на пољопривредним културама од 2012. до 2023. године износе око 119 милиона КМ.

Временске неприлике нису ни у 2023. години заобишле наше пољопривредне произвођаче. Производна сезона у воћарству почела је са повољним временским условима и високим просјечним температурама за фебруар и март мјесец. Ово је изазвало рано кретање вегетације. Међутим, већ крајем априла мјесеца регистрована је температура до $-4\text{ }^{\circ}\text{C}$, када су значајне штете претрпјеле коштичаве воћне културе (шљива, бресква и трешња). Ове културе су биле у фази пуне цватње, па је штета код њих била значајнија. Евидентиране су штете и на јабучастом воћу, посебно на крушкама, гдје је дошло до значајнијег губитка у приносима. Хладноће у априлу су се наставиле и у мају мјесецу.

Неповољни услови су онемогућили правовремену сјетву кукуруза. Велики број ратара сијао је ову културу чак почетком јуна мјесеца. Род пшенице је био лошег квалитета.

Производна 2023. година биће упамћена и по временској непогоди (олујно невријеме праћено градом и јаким вјетром) која је захватило 32 насељена мјеста на подручју града Градишка. Град је падао у неколико наврата, и то: 13/14 јула, 19 јула, 21 и 22 јула. Након процјене штета на пољопривредним културама установљено је да су ове временске непогоде уништиле већину засијаних парцела под житарицама, воћем и поврћем. Укупна штета је процјењена на 25 милиона КМ.

СТОЧАРСТВО

Сточарство, у пољопривредној производњи нашег града, заузима веома важно мјесто, јер прије свега обезбјеђује једну од најважнијих намирница за људску исхрану - млијеко, затим месо, а имамо и значајну производњу меда.

Производња млијека је свакако једна од најзначајних, али и најкомплекснијих производњи у сточарству. Позитивно је што произвођачи млијека имају сигуран откуп, а значајна средства се остваре и кроз премију за произведено млијеко. То је разлог зашто све већи број произвођача гради нове или адаптира и проширује постојеће објекте за музне краве, са циљем проширења стада, а тиме и повећање производње млијека. Око 4.000 музних крава на подручју града, годишње произведе око 20 милиона литара млијека. Највише млијека произведу већи произвођачи, њих око 80, чији су капацитети фарми од 10 до 200 музних грла. Ови произвођачи цјелокупну производњу млијека пласирају на тржиште преко откупних центара. Остала

производња млијека се одвија у мањим индивидуалним пољопривредним газдинствима, која посједују од једне до двије, ријетко више крава и који један дио произведеног млијека користе за властите потребе, а други за продају.

Поред производње млијека, годишње се утови значајан број јунади. Већина това је сконцентрисана код већих произвођача, чији су товни капацитети од 30 до 2.000 грла. Остатак това се одвија на мањим пољопривредним газдинствима, која годишње тове до двадесет грла за тржиште.

У сточаркој производњи значајно мјесто заузима и свињарство, са око 7.000 расплодних крмача и око 70.000 товних свиња годишње, излазне тежине око 100 kg. На подручју нашег града преко 200 пољопривредних газдинстава бави се производњом свиња. У 2023. години дошло је до појаве Афричке куге свиња, која је условила благи пад производње, а што се одразило касније на повећање цијене прасади и товљеника.

У нашим селима се све више почињу узгајати овце, те се процјењује да одраслих женских грла има око 7000, која дају значајан број јагњади за тов. Јагњад имају прилично стабилну цијену на тржишту, стога је то, а вјероватно и због мањег улагања средстава и рада разлог, зашто се све више газдинстава одређује за ову врсту производње.

Значајно мјесто, поред наведених врста производњи, заузима и живинарство, односно производња бројлера. На подручју нашег града налази се 30 објеката за тов пилића у власништву 22 пољопривредна газдинства. Капацитет свих објеката је око 300.000 товних пилића у једном турнусу, што значи да се годишње може утовити око 1.500.000 пилића, и произвести око 3 милиона kg свјежег пилећег меса.

На подручју нашег града све више газдинстава се бави пчеларством, већином као додатним занимањем, са мањим бројем кошница, али се неки произвођачи баве и професионално, производећи поред меда и друге пчелиње производе. Око 200 регистрованих пчелара посједује око 8.400 кошница и зависно од доступне пчелиње паше, могу произвести око 80.000 kg меда годишње.

Табела 5. Бројно стање стоке на дан 31.12.2022. године и 31.12.2023. године (подаци из АПИФ-а)

Ред. број	Врста стоке	Број грла 31.12.2022. године	Број грла 31.12.2023. године
1.	Краве	3.275	3.338
2.	Телад и јунад	7.461	6.987
3.	Коњи	68	111
4.	Крмаче	6.890	6.115
5.	Остале свиње	44.338	39.278
6.	Овце	10.735	11.895
7.	Козе	295	314

У претходној табели дати су подаци на бази 2579 регистрована газдинства у 2022. години и 2598 у 2023. години и они представљају приближно стање укупног сточног фонда на подручју града. Наиме, ту су укључени сви већи произвођачи, тако да

стварно стање не одступа пуно од података наведених у датој табели. Из података датих у табеле уочава се смањење броја свиња свих категорија због еутаназије, услед појаве Афричке куге свиња, а и страха произвођача да проширују производњу.

СУБВЕНЦИЈЕ

Пољопривредна производња у цјелини, а поготово у задњих десет година је константно изложена негативним утицајима који се односе на неповољне климатске услове, тржишне осцилације у погледу понуде и потражње и варирању цијена које се формирају на слободном тржишту. Све ове утицаје је немогуће предвидјети, те се из тих разлога врши субвенцирање пољопривредне производње, како би она била економски одржива. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, а и град Градишка, сваке године обезбјеђује подстицајна средства за разне видове пољопривредне производње.

Ресорно Министарство сваке године доноси План утрошка средстава предвиђених за подстицај пољопривреде. У 2023. години кроз разне видове подршке је нашим пољопривредним произвођачима исплаћено укупно 24,18 милиона КМ.

Поред горе наведених средстава и град Градишка је као и сваке године, издвојио одређена средства за пољопривреду (у 2023. години је исплаћено 415.958,83 КМ). Средства су пласирана за биљну и сточарску производњу, рад пољопривредних удружења, едукације и остале врсте подршке.

У 2023. години је одржана пољопривредна манифестација Дани воћа „Поткозарје 2023”, а Сточарска изложба није одржана, због већ поменуте Афричке куге свиња.

SWOT АНАЛИЗА ПОЉОПРИВРЕДЕ ГРАДА ГРАДИШКА

Снаге:

- **Разноврсна пољопривредна производња:** Градишка се истиче по разноврсности производње укључујући воће (јабуке, крушке), поврће, као и житарице попут кукуруза и пшенице. Ова разноврсност омогућава отпорност на тржишне флукуације и разноликост у приходима пољопривредних произвођача.
- **Повољни климатски услови:** Географски положај Градишке пружа повољне климатске услове за пољопривредну производњу, што доприноси високим приносима и квалитету производа.
- **Подршка са нивоа Републике Српске и локалне заједнице:** Републичке и градске власти пружају подршку пољопривредницима кроз субвенције, едукацију и инфраструктурне инвестиције, што доприноси развоју.
- **Присутност традиционалних знања:** Пољопривредни произвођачи у Градишци често се ослањају на традиционална знања и искуства у узгоју, што може бити предност у очувању локалних сорти и прилагођавању на локалне услове.

Слабости:

- **Зависност од временских услова:** Пољопривредна производња у Градишци је подложна промјенама у временским условима, укључујући суше, поплаве или неповољне температуре, што може негативно утицати на приносе и економске резултате.
- **Ограничени ресурси за модернизацију:** Недостатак финансијских средстава и приступа модерној технологији може ограничити могућности за повећање продуктивности и ефикасности у пољопривреди.
- **Сложеност тржишних канала:** Пољопривредни произвођачи у Градишци понекад се суочавају с изазовима у пласману својих производа на шира тржишта због недовољно развијених тржишних канала и логистике.

Прилике:

- **Повећана потражња за органским производима:** Растући тренд потрошача према здравијим и органски узгојеним производима представља прилику за пољопривредне произвођаче у Градишци да диверсификују своју производњу и повећају приходе.
- **Инвестиције у инфраструктуру:** Планиране инвестиције у руралну инфраструктуру могу унаприједити приступ тржиштима, транспорту и складиштењу, што ће олакшати развој пољопривредног сектора.
- **Подршка ЕУ интеграцијама:** Процес интеграција у Европску унију отвара прилике за приступ фондовима ЕУ и развој пољопривреде у складу са европским стандардима и праксама.

Пријетње:

- **Климатске промјене:** Непредвидљиве климатске промјене као што су екстремне температуре, суше или поплаве могу значајно утицати на пољопривредну производњу и стабилност прихода.
- **Конкуренција на тржишту:** Конкуренција од стране јефтинијих увозних производа може смањити цијене домаћих пољопривредних производа и угрозити профитабилност локалних произвођача.
- **Регулаторна ограничења:** Промјене у законском оквиру и регулативи, као и административне баријере, могу ограничити развој и иновације у пољопривреди Градишке.

ПРЕГЛЕД ТРЖИШНИХ ТРЕНДОВА ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ ГРАДА ГРАДИШКА

Тренутно стање тржишта

Пољопривреда у Градишци је витална компонента локалне економије, са значајном производњом воћа, поврћа и житарица. Тржиште се карактерише разноликошћу производа и присуством традиционалних пољопривредних пракси.

Потражња за пољопривредним производима

Постоји стабилна потражња за локално узгајаним воћем (јабуке, крушке) и поврћем на локалним пијацама и у малопродајним ланцима. Потрошачи све више траже органске производе и производе високог квалитета, што ствара прилику за премиум сегмент пољопривредних производа.

Понуда и производња

Пољопривредна производња у Градишци задовољава већи дио локалне потражње, али такође има капацитет за извоз одређених количина воћа и поврћа, посебно у земље региона. Главни производни фокус је на воћу (30%), поврћу (40%) и житарицама (30%).

Цијене пољопривредних производа

Цијене локално узгајаних пољопривредних производа варирају у складу са сезонским факторима и понудом на тржишту. Воће, посебно сортне јабуке, често има стабилније цијене због високе тражње и лимитираног сезонског понуде.

Увоз и извоз

Градишка извози знатне количине воћа и поврћа у земље региона, као и у Европску унију. Увоз се углавном односи на пољопривредне машине, опрему и инпуте попут семена и ђубрива који су неопходни за модернизацију и повећање продуктивности.

Тржишни трендови

- Повећана тражња за органским производима: Потрошачи све више траже органске производе што отвара нове тржишне сегменте за локалне пољопривреднике.
- Дигитализација и технолошки напредак: Примјена дигиталних технологија у пољопривреди (као што су ГПС за прецизну обраду земљишта и мониторинг усева) постаје све заступљенија, помажући у повећању ефикасности производње.
- Промјене потрошачких навика: Промјене у потрошачким навикама, као што је већи фокус на здравој исхрани и локално произведеним производима, утичу на стратегије пласмана пољопривредних производа.

Одрживост и еколошка свијест: Растући интерес за одрживу пољопривреду утиче на праксе узгоја и захтјеве за сертификације које пољопривредници морају испунити

Овај преглед тржишних трендова пружа основу за разумијевање динамике пољопривредног сектора у Градишки, истичући прилике за раст и изазове с којима се сектор суочава у наредном периоду.

ИНОВАЦИЈЕ, НОВЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ, ДИГИТАЛИЗАЦИЈА И ПАМЕТНА ПОЉОПРИВРЕДА ГРАДА ГРАДИШКА

Примјена дигиталних технологија у пољопривреди

Пољопривредници у Градишки су започели примјену напредне дигиталне технологије како би унаприједили продуктивност, ефикасност и одрживост својих операција. Ево неколико кључних иновација:

- Пољопривредници користе технологије за прецизну навигацију трактора и осталих машина, што омогућава тачније обраде земљишта, смањење преклапања и оптимизацију употребе ресурса попут семена и ђубрива.
- Увођење сензора за праћење влажности земљишта, температуре, рН вриједности и других параметара што омогућава пољопривредницима да прате услове раста усјева у реалном времену и доносе информисане одлуке о наводњавању и заштити биља.
- Кориштење дрона за надгледање усјева омогућава брзу детекцију болести, штеточина или других проблема на пољу. Дронови такође могу да сниме висококвалитетне слике које помажу у оцјени здравља биљака и потреба за интервенцијом.

Дигитализација и употреба апликација

- Апликације за управљање фармама: Развој мобилних апликација које омогућавају пољопривредницима да прате и управљају својим пољопривредним активностима, као што су планирање садње, праћење трошкова, вођење евиденције о приносима и праћење тржишних цијена.
- Похрана података у омогућава приступ информацијама са било ког мјеста и уређаја, олакшавајући размјену података између различитих сектора и партнера у ланцу снабдијевања.

Паметна пољопривреда

- Аутоматизација и роботика: Увођење аутоматизованих система за бербу, сортирање и паковање производа помаже у смањењу коришћења људске радне снаге, повећава ефикасност и смањује трошкове производње.
- Системи за наводњавање кап по кап: Ови системи омогућавају прецизно наводњавање на основу специфичних потреба биљака, што резултира уштедом воде и повећањем приноса.

Предности дигитализације и паметне пољопривреде у Градишци

- Повећана продуктивност: Имплементација напредних технологија доводи до повећања продуктивности по јединици површине, што је кључно за одржавање конкурентности на тржишту.
- Одрживост и заштита животне средине: Боље управљање ресурсима попут воде, ђубрива и пестицида смањује негативан утицај пољопривреде на животну средину.
- Боље управљање ризицима: Праћење параметара у реалном времену омогућава брзу реакцију на промјене у временским условима или изненадне изазове у производњи, што смањује ризике и повећава стабилност прихода.

Имплементација ових иновација и технологија у пољопривреди града Градишка може значајно унаприједити одрживост, ефикасност и економску исплативост локалних пољопривредних операција, чинећи их спремнијим за будуће изазове и тржишне захтјеве.

ЕКОЛОШКИ И КЛИМАТСКИ ФАКТОРИ У ПОЉОПРИВРЕДИ ГРАДА

Пољопривреда у граду Градишка суочава се са разноврсним еколошким и климатским факторима који значајно утичу на њену продуктивност, одрживост и економску исплативост. Разумевање ових фактора кључно је за формулисање стратегија које ће омогућити пољопривредницима да се прилагоде изазовима, али и искористе предности које ово подручје пружа.

Утицај пољопривреде на животну средину

Пољопривредна активност у Градишци има значајан утицај на животну средину, како позитивно тако и негативно. С једне стране, очување пољопривредног земљишта и његово адекватно управљање доприноси очувању биодиверзитета и здрављу екосистема. Са друге стране, употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива може имати негативне последице на квалитет земљишта и подземних вода. Стога, имплементација одрживих пољопривредних пракси попут органског узгоја, ротација усева и заштита природних станишта игра кључну улогу у смањењу негативних последица на екосистем.

Прилагођавање климатским променама

Климатске промене представљају све већи изазов за пољопривреднике у Градишци. Повећање температуре, промене у падавинама и екстремни временски услови као што су суше или поплаве све чешће утичу на услове за узгој усјева и сточарство. У циљу прилагођавања овим промјенама, пољопривредници се све више окрећу отпорнијим сортама биљака, системима наводњавања прилагођеним сушним периодима, као и употреби технологија за заштиту усјева од екстремних временских услова.

Иницијативе за одрживост и заштита животне средине

Локалне власти и пољопривредници у Градишци препознају важност очувања животне средине и спроводе различите иницијативе у том правцу. То укључује програме заштите земљишта, мониторинг квалитета воде и имплементацију еколошких стандарда у производњи. Субвенције за органску производњу, подршка агроеколошким праксама и едукација пољопривредника о значају одрживог управљања ресурсима представљају кључне кораке ка стварању еколошки прихватљивијег пољопривредног сектора.

Изазови и перспективе

Иако постоји напредак у спровођењу одрживих пракси, пољопривреда у Градишци и даље се суочава са изазовима у балансирању економских захтева са захтевима очувања животне средине. Непредвидљивост климатских промена захтева континуирано прилагођавање и инвестиције у отпорност система производње. Кључно је даље унапређивање сарадње између

пољопривредника, научних институција, локалних власти и заједнице како би се заједнички радило на одрживом развоју пољопривреде у Градишци.

Еколошки и климатски фактори играју једну од најважнијих улогу у развоју пољопривреде града Градишка. Кроз имплементацију одрживих пракси, прилагођавање климатским променама и заштиту животне средине, могуће је створити дугорочно одржив пољопривредни сектор који ће истовремено подржавати економски раст и очување природних ресурса за будуће генерације.

ТРОШКОВИ ПРОИЗВОДЊЕ, СТРУКТУРА ПРИХОДА, ПРОФИТАБИЛНОСТ И ФИНАНСИЈСКИ РИЗИЦИ

Трошкови производње и структура прихода

Пољопривреда се суочава са разноврсним трошковима производње који варирају у зависности од врсте узгајаних култура или сточарства. Ови трошкови укључују набавку инпута као што су сјеме, ђубрива, пестициди, радна снага, механизација и инфраструктура за наводњавање. Структура прихода пољопривредника такође варира; она обухвата приходе од продаје пољопривредних производа на тржишту, субвенције и подршку од стране Владе Републике Српске или европских фондова, као и приходе од туризма или агротуризма.

Профитабилност различитих пољопривредних грана

Профитабилност пољопривредних грана зависи од различитих фактора као што су тржишна потражња, сезонски фактори, трошкови производње и конкуренција. На примјер, воћарство може бити високо профитабилно због високе цијене воћа на тржишту и мање подложности сезонским флукуацијама у односу на производњу поврћа. С друге стране, сточарство може бити стабилније у смислу прихода али захтијева континуирано улагање у исхрану и здравље стоке.

Финансијски ризици и могућности за инвестиције

Пољопривредници се суочавају са различитим финансијским ризицима као што су флукуације цијена производа, промјене у временским условима (суше, поплаве), као и са ризицима ниског нивоа осигурања пољопривредне производње, кредитирања и финансирања. Инвестиције у пољопривреди могу укључивати модернизацију опреме, технологију за наводњавање, дигитализацију фарми и примјену нових технологија за повећање ефикасности и смањење трошкова производње. Могућности за инвестиције такође укључују подршку из фондова ЕУ или националних програма за рурални развој, као и агроеколошке пројекте који промовишу одрживе праксе и заштиту животне средине.

МОГУЋИ ИСКОРАЦИ У ОБЛАСТИ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПРОИЗВОДЊЕ ГРАДА ГРАДИШКА

Искораци у пољопривреди Града Градишка могу се остварити кроз низ кључних активности и стратегија које ће омогућити дугорочну одрживост и развој овог сектора. Првенствено, прилагођавање новим условима и изазовима, као и

унапређење постојећих ресурса и капацитета, представља основ за даљи напредак.

Наводњавање и управљање водним ресурсима

Један од кључних корака за остварење значајног напретка у пољопривреди јесте обезбјеђивање адекватних услова за наводњавање. Климатске промјене и све дужи периоди суше захтијевају развој система који ће омогућити континуитет производње чак и у условима недостатка падавина. За то је неопходно регулисање водотокова и изградња основне каналске мреже, која би омогућила ефикасно управљање водним ресурсима и наводњавање пољопривредних површина. Ово је посебно значајно за културе које су осјетљиве на сушу, као што су кукуруз и соја.

Оријентација ка органској производњи

Постепена оријентација ка органској производњи може донијети значајне предности пољопривредницима у Градишци. Иако органска производња не мора нужно захтијевати велике површине, кључно је осигурати дисциплину и досљедност у праћењу стандарда који се односе на ову врсту производње. Континуирано праћење од стране надлежних организација и примјена строгих протокола контроле квалитета осигураће да производи задовољавају највише стандарде. Овај искорак може донијети додатну вриједност производима и отворити нова тржишта, посебно за потрошаче који траже здраве и органске производе.

Контролисана производња поврћа

Производња поврћа, посебно у контролисаним условима као што су пластеници, представља важан потенцијал за развој пољопривреде у Градишци. За разлику од традиционалног узгоја, гдје су производи изложени климатским и другим спољашњим факторима, пластеничка производња омогућава већу контролу над условима раста и самим тим боље приносе и квалитет производа. Иако овај вид производње захтијева значајне финансијске инвестиције у инфраструктуру и опрему, неопходно је осигурати подршку кроз субвенције и друге видове финансирања како би се олакшао прелазак на овај напреднији начин производње.

Замјена култура које захтијевају мање радне снаге

У свјетлу све већег мањка радне снаге у пољопривреди, неопходно је размотрити замјену постојећих ратарских и воћарских култура са онима које захтијевају мање мануелног рада. Ово би могло укључити прелазак на културе које се лакше механизују или оне које су мање осјетљиве на климатске услове. Такође, увођење нових технологија и опреме која би омогућила већу механизацију процеса производње могло би знатно смањити потребу за радном снагом.

Заштита и повећање пољопривредних површина

Неопходно је предузети кораке како би се спријечило даље смањење пољопривредних површина. Ово укључује култивацију и обраду чак и

земљишта које припада релативно слабим класама. Правилно коришћење таквих површина, уз примјену адекватних агротехничких мјера, могло би резултирати повећањем укупне производње и ефикаснијим искоришћавањем доступних ресурса.

Сточарство

У области сточарства, неопходно је наставити развој говедарства као кључне гране, јер оно представља основу за производњу меса и млијека. Говедарство, у комбинацији са узгојем свиња, чини језгро сточарске производње у Градишци и може донијети знатне економске користи. За даљи развој сточарства важно је осигурати услове за узгој стоке у природним условима, што ће допринијети бољем квалитету производа и повећању конкурентности на тржишту.

Унапређење свињогојства је такође од пресудног значаја за развој сточарског сектора. Повећање производње свиња уз примјену савремених технологија у узгоју и одржавању хигијенских стандарда омогућиће повећање продуктивности и побољшање квалитета производа, што ће имати позитиван утицај на укупну економску слику Градишке.

Сви ови искораци представљају кључне правце развоја пољопривреде и сточарства у Граду Градишка. Правилно планирање и улагање у наводњавање, органску производњу, контролисане услове узгоја, као и подршка сточарству, осигураће даљи раст и развој сектора. Уз подршку локалних и државних власти, као и надлежних организација, могуће је остварити значајне искораке који ће допринијети економском напретку и подизању квалитета живота у овој заједници.

ГРАДОНАЧЕЛНИК

ЗОРАН АЦИЋ

